

Tájékoztató

az Európa Tanács magyar hatóságoknak szóló legújabb ajánlásairól

A Kínzás és Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetések Megelőzésére létrehozott Európai Bizottság, a CPT (2003) 71. számú jelentését az Európa Tanács 2004. június 17-én hozta nyilvánosságra.

A CPT egy ad hoc bizottsága – a rendszeres, időközönkénti ellenőrzés keretén kívül – 2003. május 30. és június 4. között Budapesten látogatót meg rendőrségi fogdákat és büntetés-végrehajtási intézeteket. A bizottság jelentését és a magyar hatóságok válaszát a CPT 2003. november 3–7. között megtartott 52. ülésén elfogadta.

Megállapította, hogy a nemzeti hatóságokkal való találkozók a szoros együttműködés szellemében valósultak meg. Az egyetlen zavaró esemény – amely a bizottsági összekötő azonnali intézkedését igényelte – világossá tette a Részes Államoknak azt a kötelezettségét, miszerint biztosítaniuk kell, hogy minden érintett hatóság, köztük még a fogvatartási helyek egészségügyi személyi állománya is részletes tájékoztatást kapjon a CPT hatásköri szabályairól és a vele kapcsolatos kötelezettségekről.

A CPT felhívta a magyar hatóságok figyelmét: tegyenek konkrét lépéseket annak érdekében, hogy az új büntetőeljárási törvény, az 1989. évi XIX. törvény 135. §-ának hatályba lépése ismeretlen ne halasztódjék el, az előzetes letartóztatásban lévők csak a törvényben előírt időtartam alatt (30 nap) lehetnek rendőrségi fogdában, s csak kivételesen éljenek e határidő meghosszabbításának lehetőségével (mindösszesen 60 nap).

Középtávú célkitűzés szükséges annak biztosítására, hogy a rendőrségi fogdában a fogvatartási feltételek azonos színvonalúak legyenek a büntetés-végrehajtási intézetekben már tapasztalhatókkal.

A szabadságától megfosztott személyt a kísérő rendőrtiszt által tartott vezetőszközhöz kötve az utcán vezetni a nyilvánosság előtt egyértelműen megalázó, következképpen ezt a gyakorlatot lealacsonyítónak lehet tekinteni.

A CPT úgy véli, nem kívánatos, hogy az őrszemélyzet a rendőrségi fogdában, a fogvatartási körleteken belül megszokásból gumibotot és/vagy könnygáz-flakont viseljen. Ha ezt a felszerelést egyértelműen meghatározott különleges körülmények szükségessé is teszik, akkor is rejtett, nem látható módon kell viselni.

A fogvatartási feltételekkel kapcsolatban három budapesti rendőrkapitányságon a természetes fényhez és szellőzészhez jutást biztosítani szükséges, az egyik rendőrkapitányságon pedig a fogvatartottak alvó-alkalmatlóságai, továbbá a közös használatú tisztálkodási helyiségek színvonalát javítani kell.

A 8 m²-nél kisebb alapterületű zárkákat nem lehet egynél több, a 11 m² alapterületűeket pedig kettőnél több személy elhelyezésére használni.

Az illemhelyre jutást a nap bármely szakában biztosítani kell, azt a néhány rendőrségi fogdában észlelt gyakorlatot, hogy éjszakára műanyag edényeket adnak be a zárkába a szükséglet gyűjtésére, meg kell szüntetni.

A rendőrségi fogdában elhelyezett valamennyi fogvatartott számára minden egyes nap legalább egy óra szabadtéri testmozgást kell biztosítani, továbbá bizonyos más tevékenységi formákat is be kell vezetni a teljes tétlenség rossz hatása miatt.

Kellő tekintettel kell lenni a magyarul nem beszélő fogvatartottakra, hogy olyan fogvatartott-társakkal kerüljenek közös zárkába, akikkel tudnak kommunikálni. Keresni kell az érintkezé-

si lehetőségek javításának módjait is oly módon, hogy a biztonsági kockázattal és a nyomozás érdekeivel összefüggő szempontokat figyelembe vegyék. Különösen a külföldi állampolgárok külvilággal való kapcsolata szorú javításra. A CPT szerint az előzetes letartóztatásban lévők számára minden héten legalább 30 perc időtartamú látogatást kellene biztosítani.

A rendőrségi fogdákbán elhelyezett előzetesen letartóztatottak orvosi szűrését felülvizsgálni szükséges, a szűrésekről orvosi kartotékokat kell vezetni. A CPT bizik abban, hogy a rendőr-orvosok maradéktalanul teljesíteni fogják azt a követelményt, miszerint értesítsék az illetékes ügyészt – a rendőrségi létesítmény parancsnokának történő előzetes referálás nélkül –, ha bármilyen olyan sérülést tapasztalnak az újonnan érkezett fogvatartotton, amely bántalmazásra utal. A CPT Ismételten felkéri a magyar hatóságokat arra, hogy a fogvatartottaknak ne egészségügyi képzés nélküli személyi állomány adja be a gyógyszereket.

A CPT ajánlása szerint: a magyar hatóságok hozzák a személyi állomány – mind vezető, mind pedig beosztott tagjai – tudomására azt a felhívást, hogy a fogvatartottaktól előnyök elfogadása vagy kérése elfogadhatatlan, és súlyos szankciókat von maga után. Ezt a felhívást szükséges időközönként megfelelő formában megismételni. A fogvatartottak jogainak gyakorlása és az előjogok megszerzése sohasem függhet a személyi állomány számára felkinált előnyöktől vagy elfogadhatatlan szolgáltatások nyújtásától.

A CPT felkéri a magyar hatóságokat, vizsgálják felül a fogvatartás nyilvántartási módját. A fogvatartottaknak büntetés-végrehajtási intézetből rendőrségi fogdába történő visszazállítását bármilyen céllal csak akkor lenne kívánatos kérní és engedélyezni, amikor az szigorúan elkerülhetetlen, és azt kellően nyilván kell tartani mind az érintett bv. intézetben, mind pedig a rendőrségi fogdában.

A CPT azt az ajánlást tesz a magyar hatóságoknak, hogy folytassák erőfeszítéseiket a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltságának leküzdésére, melynek során vegyék figyelembe különösen az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a büntetés-végrehajtási intézetek zsúfoltságáról és a büntetés-végrehajtási népesség inflálódásáról szóló R (99) 22. sz. ajánlásában megfogalmazott alapelveket és intézkedéseket.

A vezetés egyértelműen hozza az őrszemélyzet tudomására, hogy a fogvatartottak testi bántalmazása és szóbeli sértetése, továbbá a fogvatartottakkal szembeni tiszteletlen vagy provokatív magatartás elfogadhatatlan. Ebből kifolyólag a magyar hatóságok vizsgálják felül az egyik ellenőrzött bv. intézetben szolgálatot teljesítő személyi állomány képzési szükségleteit.

A CPT ajánlja lépések megtételét a fogvatartottak telefonálási lehetőségeinek további javítására, a fogvatartottak látogatási engedélyének jelentős növelésére, a tevékenységi programok fejlesztésére, a meglévő közösségi helyiségek kihasználtságának bővítésére, a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló egyes helyiségek szellőzésének javítására, továbbá a fogvatartottak tusoló helyiséghez jutásának biztosítására.

A magyar hatóságok késedelem nélkül vizsgálják felül a kényszerítőeszközöknek a zárkán kívül történő alkalmazását a 4. biztonsági fokozatba sorolt fogvatartottak esetében, illetve a külföldi származású fogvatartottak levelezésére és telefonhasználatára vonatkozó gyakorlatot. A hívórendszer kikapcsolása haladéktalanul megszüntetendő. A CPT felkérte a magyar hatóságokat arra, hogy vizsgálják felül a nevelők, szociális gondozók szerepét.

Az ajánlások és határozatok végrehajtása érdekében tett és a folyamatban lévő intézkedéseikről az érintett hatóságok – az Országos Rendőr-főkapitányság és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága – illetékes vezetői adnak részletes tájékoztatást.